

78. møde.

Onsdag den 24. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i medhjælperloven. (Forlængelse af ferie).

Jeg gør opmærksom på, at det er min hensigt efter henstilling fra arbejdsministeren at sætte dette lovforslag til 1. behandling allerede på fredag den 26. d. m. samtidig med det af arbejdsministeren fremsatte lovforslag om ændring i ferieloven. (Forlængelse af ferie m. v.).

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af valgretsalderen til folketinget.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Hermed tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om ændring i medhjælperloven. (Forlængelse af ferie).

Ved fremsættelsen den 17. marts 1971 i folketinget af forslag til lov om ændring i ferieloven bebudede jeg, at regeringen snarest ville fremsætte forslag til lov om ændring i medhjælperloven.

Forslaget, der her fremsættes, går ud på, at den forlængelse af ferien til i alt 24 dage, der er foreslået gennemført for de af ferieloven omfattede lønmodtagere, også kommer til at gælde for lønmodtagere, der er omfattet af medhjælperloven.

Efter de særlige feriebestemmelser i medhjælperloven erhverves ret til ferie på grundlag af det aktuelle ansættelsesforhold, inden hvis udløb ferien skal holdes, medens

der efter ferieloven optjenes ferieret på grundlag af beskæftigelsen i et kalenderår, og således at ferien holdes det følgende ferieår. Som følge af denne forskel i de to sæt lovregler vil det ikke være muligt at gennemføre forlængelsen af ferien for de lønmodtagere, der er omfattet af medhjælperloven, parallelt til den ændring, der er foreslået i ferieloven.

Det er derfor foreslået, at ferieforlængelsen til i alt 24 dage årlig for lønmodtagere, der er omfattet af medhjælperloven, først får virkning fra den 1. maj 1972, men da således, at medhjælperne fra dette tidspunkt straks opnår ret til en forlængelse af ferien til 12, henholdsvis 24, dage for arbejdsforhold, der er aftalt for et halvt, henholdsvis et helt, år.

Forslaget går endvidere ud på at fastholde de særlige regler for placering af medhjælpernes ferie, idet det her tilsigtes at opnå regler, der svarer til, hvad der på grundlag af aftale under overenskomstforhandlingerne på landbrugsområdet må forventes at blive gældende dér.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af valgretsalderen til folketinget.

Forslaget går ud på en nedsættelse af valgretsalderen til 20 år.

Som det vil erindres, fremsatte regeringen i folketingsåret 1968-69 forslag om nedsættelse af valgretsalderen til 20 år. Efter at forslaget havde været undergivet udvalgsbehandling, stilledes der ændringsforslag om, at valgretsalderen blev fastsat til 18 år. Dette ændringsforslag blev vedtaget af folketinget, men blev forkastet ved den efterfølgende folkeafstemning.

Når regeringen har genfremsat sit forslag, skyldes det, at den fortsat finder, at den almindelige myndighedsalder og valgretsalder bør være sammenfaldende; da myn-

[Indenrigsministeren.]

dighedsalderen ved lov af 19. december 1969 er fastsat til 20 år, vil dette således blive tilfældet, såfremt regeringens forslag vedtages. Jeg kan i denne forbindelse henvise til, at såvel valgretsalder som myndighedsalder i de øvrige nordiske lande nu er 20 år.

En nedsættelse af valgretsalderen til folketinget vil medføre en tilsvarende nedsættelse af valgretsalderen til de kommunale råd og til menighedsrådene, idet valgretsalderen til disse råd i henhold til grundlovens § 86 er den for valg til folketinget til enhver tid gældende, og tilsvarende gælder med hensyn til den færøske folketingsvalglov, idet det i denne lov er bestemt, at valgretsalderen er den, som er gældende ved valg til folketinget i den øvrige del af riget. Det vil derimod være nødvendigt at ændre den grønlandske folketingsvalglov, idet valgretsalderen i denne er fikseret til 21 år. Den nødvendige ændring er af praktiske grunde indarbejdet i det nu fremsatte lovforslag.

Som bekendt kan et lovforslag, der ændrer valgretsalderen, først stadfæstes af kongen, når bestemmelsen om ændring af valgretsalderen har været undergivet en folkeafstemning, der ikke har medført bestemmelsens bortfald. Såfremt folketinget vedtager det nu fremsatte lovforslag om 20 års valgretsalder, skal lovforslagets § 1 altså ud til folkeafstemning, og lovforslagets §§ 2 og 3 vil falde bort, dersom folkeafstemningen resulterer i forkastelse af bestemmelsen i § 1.

Folkeafstemningen skal i givet fald også omfatte vælgerne på Færøerne og i Grønland, og afstemningen bør, blandt andet af hensyn til overholdelse af tidsfristen i grundlovens § 22, afholdes samtidig i hele riget.

Ved folkeafstemningen om nedsættelse af valgretsalderen til 18 år i juni 1969 deltog kun godt 63 pct. af de stemmeberettigede eller ca. 25 pct. færre end ved folketingsvalgene i 1966 og 1968, hvor stemmeprocenten lå omkring 89; regeringen finder det ønskeligt, at vælgerne i videst muligt omfang deltager i folkeafstemninger, og vil derfor mene, at det vil være hensigtsmæssigt, at folkeafstemningen om valgretsalderen, afholdes samme dag som det kommende folketingsvalg.

Idet jeg i øvrigt henviser til de bemærk-

ninger, der ledsager lovforslaget, skal jeg anbefale dette til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Burgdorf* til kirkeministeren:

„Er der mulighed for, at præstehøjskolen kan tilbageflyttes til Løgumkloster?“

Skriftlig begrundelse.

Der har været forlydender fremme om, at præstehøjskolen skulle kunne flyttes tilbage til Løgumkloster, hvorfra den blev flyttet til Sjælland for nogle år siden. Da jeg altid har haft det synspunkt, at præstehøjskolen burde være blevet i Løgumkloster, vil jeg gerne spørge ministeren, om der er mulighed for en sådan tilbageflytning. Jeg gør opmærksom på, at bl. a. tilstedeværelsen af refugiet og højskolen i Løgumkloster gør denne by særlig egnet som hjemsted for præstehøjskolen.

Burgdorf: Jeg kan ikke tænke mig, at det skal være nødvendigt at uddybe spørgsmålet særlig. Min motivering for spørgsmålet er jo også kendt. Nu håber jeg bare på et positivt svar fra kirkeministeren.

Kirkeministeren (Arne Fog Pedersen):

Jeg kan svare på hr. Burgdorfs spørgsmål, at præstehøjskolen for tiden har sin virksomhed i lejede lokaler ude på Paul Bergsøkollegiet i Nærum. Dette lejemål løber over 10 år, og det udløber om 4 år. Det har altså måttet være en opgave at finde et blivende sted for præstehøjskolen, når lejemålet om disse 4 år udløber.

Dertil kan jeg føje, at det nok vil være ønskeligt, at man til præstehøjskolen kan knytte den kursusvirksomhed og andet lignende, der vil blive en følge af den lov om afhjælpning af præstemangelen, som folketinget vedtog den 12. marts i år. Det gør det naturligvis dobbelt magtpåliggende i nær fremtid at skabe mulighed for, at præstehøjskolen kan få gode og varige rammer om sin virksomhed.

Hr. Burgdorf nævner dernæst i begrundelsen for sit spørgsmål til mig, at der har

[Kirkeministeren.]

været forlydender om, at præstehøjskolen skulle kunne flytte til Løgumkloster, og det er rigtigt. Det er rigtigt, bl. a. fordi jeg personlig ville finde det ønskeligt, at man kunne bygge videre på det miljø, der nu er skabt i den lille sønderjyske by Løgumkloster omkring refugiet, bibelhøjskolen, den gamle klosterkirke, refugiets udmærkede bibliotek, Olivia Holm-Møllers kunstsamling og en hel del andre ting.

Da det vel ikke er sandsynligt, at Sønderjylland nu får det universitet, som denne landsdel jo har arbejdet intenst på at få lagt i Haderslev, kan jeg selvfølgelig ikke skjule, at jeg som sønderjyde har måttet finde det ønskeligt, når det da i øvrigt var saglig velbegrundet, at Sønderjylland så i stedet for kunne få et center for højere teologisk videreuddannelse og kursusvirksomhed, og det kunne gøre det dobbelt tilløkkende, hvis der var mulighed for at placere det i en egn af Sønderjylland, som man vist fra alle sider har måttet erkende har været svagt stillet.

Det, der har været problemet, var så, om man kunne finde egnede lokaler til denne præstehøjskole, hvis den skulle flytte tilbage til Løgumkloster, hvor den jo har været før, og her har navnlig en bestemt bygning været i søgelyset, nemlig den, som i Sønderjylland kaldes Slottet, en gammel, middelalderlig bygning, der er sammenbygget med klosterkirken.

Denne bygning rummer i øjeblikket dommerembedet i Løgumkloster. Jeg har imidlertid igennem forhandlinger med justitsministeren fået oplysning om, at der er udsigt til, at den i nær fremtid vil blive ledig ved en omlægning af dommerembederne i det vestlige Sønderjylland, og jeg har ligeledes fået tilsagn om, at bygningen, Slottet, som den altså kaldes i Løgumkloster, i så fald af justitsministeriet vil kunne overdrages til kirkeministeriet, som vil have gode muligheder for at samle præstehøjskolen og den virksomhed, der vil blive knyttet til den, på dette sted.

Når denne forudsætning formentlig og forhåbentlig i en ret overskuelig fremtid er for hånden, vil der være mulighed for at flytte præstehøjskolen tilbage til Løgumkloster. Jeg kan afsluttende føje til, at jeg personlig deler det ønske, som jeg formoder spørgeren har om at det vil kunne ske.

Burgdorf: Jeg takker ministeren for den udførlige redegørelse, men jeg synes egentlig ikke, jeg fik noget rigtigt svar.

Der er fire år tilbage af perioden, og jeg må jo ud fra svaret regne med, at der går 4 år, før præstehøjskolen kan etableres i Løgumkloster. Jeg vil da gerne yderligere stille det spørgsmål: hvor vidt er man i overvejelserne? Er der konkret tilsagn om, at man vil flytte tilbage, og har man forhandlet om det?

De synspunkter, som kirkeministeren gav udtryk for, deler jeg naturligvis helt og fuldt, og jeg er også glad for at få lov til at medvirke, hvis jeg på nogen måde kan, til, at vi får faciliteter til den vestlige egn af Sønderjylland.

Kirkeministeren (*Arne Fog Pedersen*): De fire år, jeg nævnedes, er den periode, der er tilbage af det lejemål, som præstehøjskolen har ude på Paul Bergsøe-kollegiet i Nærum. Det skulle altså være helt nødvendigt at finde blivende sted for præstehøjskolen inden den tid og i god tid forinden.

Hvor lang tid der vil gå, inden der vil være mulighed for at flytte til Løgumkloster, kan jeg vanskeligt svare på, da kirkeministeriet skal overtage en bygning, som i øjeblikket er i brug af justitsministeriet. Justitsministeren har over for mig tilkendegivet, at det er hans agt at tilstræbe en sammenlægning af dommerembederne i det vestlige Sønderjylland, og der er en mulighed for inden for en periode, der er kortere end de fire år — lad mig udtrykke mig på den diplomatiske måde — at bygningen skulle kunne være for hånden, men nogen bestemt termin beklager jeg at jeg ikke kan opgive. Det er ikke mit ressort, det er justitsministerens.

Jeg kan føje til, at præstehøjskolens bestyrelse og præstehøjskolens leder er indstillet på, når disse muligheder er for hånden for en udflytning til Løgumkloster, da at flytte derned.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Knud Hertling* til ministeren for Grønland:

„Vil ministeren bekræfte, at udflytningen af den kgl. grønlandske handels transportafdeling ikke vil medføre forøgede omkostnin-

[Knud Hertling.]

ger for den grønlandske befolkning, selv om en eventuel fordyrelse ved selve udflytningen skulle motivere forhøjelse af varepriser m. v. i Grønland?"

Knud Hertling: Nu foreligger regeringens afgørelse af, hvortil den kgl. grønlandske handels transportafdeling skal flyttes. Derfor skal vi ikke her diskutere, om denne afgørelse er rigtig eller forkert. Ministeren ved, at jeg mener, at afgørelsen af mange grunde er forkert, og at de grønlandske folketingsmænd har været med til at tage afstand fra denne udflytningsplan.

Undervejs har ministeren imidlertid flere gange udtalt, at selve udflytningen ikke skal medføre dyrere varer for den grønlandske forbruger og ej heller medføre omkostningsstigninger for den grønlandske produktion, såfremt udflytningen medfører større driftsudgifter for KGH. Det er denne udtalelse, jeg gerne vil have ministeren til at bekræfte over for folketinget.

Ministeren for Grønland (A. C. Normann): Ja, det er rigtigt, at regeringen har besluttet under forudsætning af finansudvalgets godkendelse, at KGHs transportafdeling skal flyttes til Ålborg havn, som er en kommunal havn, hvorfor der ikke bliver tale om statsinvesteringer til havneanlægget.

For så vidt angår landanlæg, kontorer, pakhuse m. v., har Ålborg kommune foreslået alternative løsninger for kommunens deltagelse i finansieringen af disse forslag, som vi nu er i gang med at vurdere nærmere.

På grundlag af det foreliggende materiale har jeg opstillet foreløbige beregninger over den kgl. grønlandske handels driftsomkostninger for transportafdelingen efter en udflytning til Ålborg, og sammenligner man disse med KGHs nuværende driftsomkostninger, ser man, at der næppe vil blive tale om merudgifter ved en udflytning fra det tidspunkt, hvor staten vil være i stand til at afhænde KGHs nuværende anlæg, snarere tværtimod.

Skulle der imod al forventning blive tale om en fordyrelse, er regeringen indstillet på at søge dækning herfor, ligesom den er indstillet på at søge dækning for eventuelle for-

dyrelser i en overgangsperiode, indtil KGHs nuværende faste ejendom er blevet realiseret.

Jeg kan altså bekræfte, at udflytningen af KGHs transportafdeling ikke skal medføre forøgede omkostninger for den grønlandske befolkning, og det er da også under den forudsætning, at Grønlands landsråd har undladt at udtale sig i sagen.

Knud Hertling: Jeg skal takke ministeren for det klare og positive svar, og så må vi bare håbe, at disse beregninger af omkostningerne kommer til at holde stik.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Morten Lange* til justitsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvordan varetægtsfangers besvarelse af spørgeskema fra et politisk udvalg kan give anledning til misbrug?“

Skriftlig begrundelse.

Som det er ministeren bekendt, har en kriminalpolitisk arbejdsgruppe i socialistisk folkeparti udarbejdet et spørgeskema, der med fængselsmyndighedernes godkendelse er udleveret til besvarelse hos de indsatte. En række af spørgsmålene har også relevans for varetægtsfangerens forhold. Disse fanger sorterer under politimyndigheden, der i en række tilfælde har nægtet at udlevere spørgeskemaerne.

Politidirektøren i København har således meddelt, at besvarelse af spørgeskemaet kunne give anledning til misbrug i forhold til varetægtsfængslets isolationsformål. Denne motivering er enten uforståelig eller en insinuation mod et udvalg, der i denne sag arbejder under mit ansvar.

Morten Lange: Der er jo i hele dette folketing og i alle dets partier en meget stor interesse i denne tid for kriminalpolitiske spørgsmål, og det gælder naturligvis også mit parti.

I den forbindelse har vi foranstaltet noget, som man måske kunne kalde en forbrugerundersøgelse, nemlig prøvet på at få et indtryk af, hvad fangerne mener om fængselsopholdet og om straffen osv., et efter vor opfattelse særdeles interessant spørgsmål. Vi har haft den glæde, at fængselsvæsenet har

[Morten Lange.]

samarbejdet med os på bedste vis, sådan at spørgebreve er blevet uddelt, og vi har også modtaget en ganske betydelig mængde svar, både enkeltbesvarelser og gruppebearbejdelser. Jeg har indtrykket af, at vi har sat en interessant diskussion i gang i fængslerne.

Men vi har mødt en lille vanskelighed, idet vi af mange grunde også gerne ville have udtalelser fra de varetægtsindsatte, der jo dog foreløbig kun sidder på mistanke om en forbrydelse — varetægtsfængsel er jo ikke nogen straf — men politimyndighederne, under hvem de pågældende sorterer, har ikke ment at kunne viderebefordre det nævnte brev, og det kan vi ikke rigtig se nogen fornuftig grund til. Der henvises til, at det kunne give anledning til misbrug, idet isoleringen derved ikke har den tilstrækkelige effekt, og det er mig ærlig talt umuligt at se, hvorledes politiet motiverer noget sådant. Det er da også fortrinsvis politiet i København, der har taget den stilling, andre politiinstanser har taget en anden stilling.

Jeg vil gerne høre, om ministeren kunne finde udvej for, at også varetægtsfanger fik lejlighed til at ytre sig i de pågældende spørgsmål.

Justitsministeren (Thestrup): For et par måneder siden gav justitsministeriet tilladelse til, at der til de indsatte i landets fængsler blev udleveret et brev med et spørgeskema fra socialistisk folkepartis kriminalpolitiske arbejdsgruppe; denne arbejdsgruppe ønskede at høre de indsattes meninger om forskellige spørgsmål vedrørende kriminalitetsbekæmpelse og straffuldbyrdelse. For så vidt angik varetægtsfængslede, forudsatte justitsministeriet, at politiets samtykke blev indhentet til brevvekslingen.

Som nævnt i hr. Morten Langes skriftlige begrundelse har nogle politikredse, herunder Københavns politi, modsat sig, at spørgeskemaet udleveres til varetægtsfanger. Som begrundelse herfor har politidirektøren anført, at formålet med varetægtsfængsling normalt er isolering af de pågældende, og at det ikke kan udelukkes, at en sådan brevveksling vil kunne give anledning til misbrug. Som bekendt skal breve, som varetægtsfængslet afsender eller modtager, efter retsplejelovens regler normalt gennemses af

politiet med henblik på at sikre, at brevene ikke indeholder noget, som kan være til skade for undersøgelserne i straffesagen. Undtagelse gøres for varetægtsfangers breve til og fra offentlige myndigheder og siden den 23. februar i år også for breve til folketingets medlemmer.

I anledning af hr. Morten Langes spørgsmål har justitsministeriet drøftet arbejdsgruppens indsamling af spørgeskemaer fra varetægtsfanger med politidirektøren. Herefter kan jeg sige, at justitsministeriet kan give tilladelse til, at arbejdsgruppens brev med spørgeskema uddeles til varetægtsfængslet, og at besvarelserne tilsendes gruppen, uden at politiet kontrollerer indholdet.

Jeg lægger herved vægt på, at indsamlingen af materialet sker på et folketingsmedlems ansvar, ligesom jeg går ud fra, at eventuelle oplysninger i besvarelserne om den pågældende fanges verserende sag ikke videregives til nogen uden for arbejdsgruppen, dog naturligvis bortset fra hans forsvarer og retsmyndighederne.

Morten Lange: Jeg takker ministeren for svaret, og jeg vil gerne bekræfte, at de forudsætninger, han nævnte, skal blive opfyldt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Niels Matthiasen* til forsvarsministeren:

„Vil ministeren gennemføre en dispensationsbestemmelse til lov nr. 337 af 21. september 1939 angående tilvejebringelse af befordringsmidler til brug for forsvaret og civilforsvaret?“

Skriftlig begrundelse.

Det synes urimeligt, at militærnægtere og andre med pacifistisk overbevisning kan tvinges til at indgå kontrakt med forsvaret, således at deres køretøjer i krigstilfælde kan blive stillet til rådighed for forsvaret.

Niels Matthiasen: Det kan måske synes, at det ikke er nogen stor sag at rejse, dette spørgsmål om at gennemføre en dispensationsbestemmelse i loven angående tilvejebringelse af befordringsmidler til brug for forsvaret og civilforsvaret, men der er dog en ganske principiel ting i det.

Uanset hvilken holdning man har til militærnægteres og pacifisters stillingtagen i

[Niels Matthiasen.]

forhold til forsvaret, må det anses for urimeligt i disse tilfælde at skelne mellem person og materielle værdier. Ønsker man ikke med sin person at stille sig til rådighed for forsvaret, så gør man det vel lige så lidt med sine materielle værdier. Jeg ved ikke, om praksis er, at man i visse tilfælde, hvor ejerne f. eks. ikke underskriver de formularer, der er nødvendige ved denne udskrivning, sylter sagen, men hvis denne praksis findes, bør den legaliseres.

Forsvarsministeren (Knud Østergaard): I henhold til den omtalte lov udskrives et betydeligt antal privatejede motorkøretøjer til forsvaret og civilforsvaret til brug ved mobilisering. Denne ordning indebærer en betragtelig besparelse for staten. En stor del af de udskrevne motorkøretøjer tildeles civilforsvaret til anvendelse til rent humanitære formål.

En dispensationsordning, hvorefter ejere af motorkøretøjer, fordi de var militærnægtere eller havde en pacifistisk indstilling, skulle kunne blive fritaget for denne udskrivning, finder jeg ikke rimelig. En sammenligning med mulighederne for fritagelse for militærtjeneste finder jeg ej heller relevant, idet reglerne for indkaldelse af et udskrevet motorkøretøj ikke foreskriver, at ejeren er pligtig til personlig at give møde.

Endelig finder jeg ikke en dispensationsmulighed realiserbar på grund af de praktiske og administrative vanskeligheder, der vil være forbundet hermed.

Niels Matthiasen: Jeg kan desværre ikke takke forsvarsministeren for megen imødekommenhed i dette spørgsmål, og jeg fik specielt ikke noget svar på, hvordan praksis er i forhold til dem, der f. eks. ikke underskriver formularen, altså om man dér sylter sagen. Jeg tror, at der findes tilfælde, i hvert fald mindst ét tilfælde, hvor der fra udskrivningsmyndighederne er givet skriftligt og endeligt afkald netop af samvittighedsmæssige årsager, og er det tilfældet, synes jeg, det må være rimeligt at legalisere disse ting. Det er i princippet nøjagtig det samme: når man af samvittighedsmæssige årsager ikke stiller sin person til tjeneste, så kan man heller ikke gøre det med de materielle værdier.

Forsvarsministeren (Knud Østergaard): Der foreligger ikke for mig noget om den af hr. Niels Matthiasen anførte praksis, men jeg er villig til at undersøge, om der skulle være en sådan praksis.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Skovmand* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren overveje at gøre kørsel med børn til børnehaveklasser obligatorisk?“

Skriftlig begrundelse.

Kommunerne er i dag ikke forpligtede til at etablere skolebusordninger for børnehaveklasser, skønt sådanne ordninger er obligatoriske for folkeskolens yngste klasser. Samtidig giver amterne ikke refusion til kørsel med børn fra børnehaveklasserne.

Resultatet er, at man i nogle kommuner overlader det til forældrene til børnene at sørge for transporten til skolen. Det rummer den fare, at netop de svagest stillede børn ikke kommer i børnehaveklasse og senere starter i 1. klasse med et endnu større handicap, end de ville have haft, hvis børnehaveklassen aldrig var blevet oprettet.

Det ville derfor være rimeligt, om der blev indført en pligt til skolebuskørsel for børnehaveklasser, eller at man i hvert fald ikke gav tilladelse til oprettelse af nye klasser, hvis transportforholdet ikke var bragt i orden.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Det er rigtigt, at der ikke i folkeskoleloven er fastsat regler om kørsel af elever til børnehaveklasser, idet kommunernes pligt til at sørge for befordring til skolen for elever, der bor i en nærmere fastsat afstand fra skolen, først indtræder, når barnet har nået den undervisningspligtige alder, og da befordringsudgifter efter 1. april 1970 er rene kommunale udgifter uden statsrefusion, finder jeg ikke, at der uden videre kan indføres pligt til skolebuskørsel for børnehaveklasser.

Jeg finder heller ikke, der er grundlag for at nægte oprettelse af nye klasser, hvis transportforholdene ikke er bragt i orden. Børnehaveklasser er ikke obligatoriske. Det er kommunerne, der selv afgør, om de vil oprette sådanne klasser, og de må da også selv afgøre, om de for egen regning vil etablere kørsel.

[Undervisningsministeren.]

Det af hr. Skovmand rejste spørgsmål vedrører så væsentlige principielle forhold, at det måtte kræve indgående overvejelser, og der er ikke fra de kommunale organisationer, som det i første række berører, udtrykt noget ønske om ændring i lovgivningen.

Skovmand: Jeg takker ministeren for svaret. Jeg kan se, at der ikke er så meget, som undervisningsministeriet direkte kan gøre i denne sag. På den anden side mener jeg fortsat, at det er meget betænkeligt, hvis et større antal børn, specielt i landdistrikterne, kommer til at begynde skolen ét år senere end flertallet af deres klassekammerater. Det er beklageligt, at de kommunale organisationer tilsyneladende er så lidt interesseret i dette spørgsmål. Men jeg vil gerne spørge ministeren, om han ikke vil gøre endnu et forsøg på at få disse organisationer til at tage sagen op.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg skal gerne, når fortryk af spørgsmål og svar foreligger, orientere de kommunale organisationer om den ordveksling, som her har fundet sted.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bodil Koch* til undervisningsministeren:

„Vil ministeren redegøre for, på hvilket grundlag man i ministeriet træffer afgørelsen om, hvorvidt et menneske, der tidligere er blevet opført på listen over personer, der må anses for uegnede til lærergerning, atter kan slettes fra denne liste?“

Skriftlig begrundelse.

Den 19. november 1969 stillede jeg til ministeren spørgsmålet om kriterierne for optagelse på den såkaldte sorte liste i undervisningsministeriet. I dag gælder mit spørgsmål, hvordan et menneske kan slettes af denne fortegnelse over personer, der er fundet uegnede til lærergerning.

I sit svar i 1969 beskæftigede ministeren sig næsten udelukkende med problemet om de såkaldte kønssædelighedsforbrydelser. Det vil jeg indtrængende bede ministeren om at se bort fra i dag, da det er ganske ir-

relevant for mit spørgsmål såvel dengang som i dag. Ministeren ville i 1969 ikke ind på den konkrete sag, som var udgangspunktet for mit spørgsmål. Rimeligt — for dengang kendte ministeren vel næppe sagen, men det tør siges at forholde sig anderledes nu. Ministeren og jeg har i de forløbne næsten 2½ år haft talløse samtaler om den konkrete sag, og det er om den, jeg udbeder mig svar.

Her kun det kortest mulige rids af sagen. En ung lærerstuderende får 1 års fængsel for at have solgt hash i berigelsesøjemed. Det var en skidt affære. Det syntes den unge mand også, og han tog sin straf i stiv arm. Siden har han lagt hashen og alt dens væsen og alle dens gerninger bag sig. Men hans navn var imidlertid blevet opført på den famøse sorte liste, og han kan derfor ikke søge embede i folkeskolen. Lærerrådet på hans seminarium havde dog besluttet, at han kunne gøre sin uddannelse færdig. Det vil være sket i sommeren 1971. Med udmærket resultat. Fra to af de lærere, som i 1969 var mest skeptiske, foreligger nu prima anbefalinger i hans to hovedfag. Også seminariets rektor går varmt ind for ham, og han har udmærkede udtalelser i praktik.

Ministeren erindrer sikkert en samtale om denne sag, som fandt sted i undervisningsministeriet den 14. december 1970. En af den unge mands lærere redegjorde for sagen. Også jeg var til stede. Ministeren var overmåde forstående, ja, „for så vidt enig“ i lærernes synspunkter, og lovede at hjælpe på den ene eller den anden måde, så den unge mand kunne søge embede i folkeskolen, når han havde bestået sin eksamen. Læreren fik tilladelse til at bringe den lærerstuderende denne gode nyhed. Fra anden side fik vi at vide, at der ville foreligge svar inden udgangen af januar 1971. Den 20. marts havde den lærerstuderende endnu ikke fået svar. Men jeg har ved personlig henvendelse til ministeren fået besked om, at svaret er negativt. Fra ministeren kan den unge mand trods givne løfter ikke vente hjælp.

Ministeren sagde afsluttende i sit svar i 1969, at der er mulighed for efter ansøgning at blive slettet af listen, og at afgørelserne om optagelse på den sorte liste finder sted efter de meddelelser, der tilgår ministeriet. Så må afgørelsen om slettelse af listen dog vel også finde sted efter tilgæet meddelelse. I

[Bodil Koch.]

den aktuelle sag foreligger der de bedst tænkelige og positive pædagogiske meddelelser til støtte for den lærerstuderende.

Men jeg har forstået, at det er jurister, der har truffet den famøse negative afgørelse. Ministeren har skønt selv pædagog ikke ønsket personlig at tage stilling til sagen, ja, han har end ikke læst de gode anbefalinger. Ingen i ministeriet har ønsket at tale med den unge mand og danne sig et indtryk af ham, før afgørelsen faldt. Han er blot blevet et stykke papir i en eller anden jurists charteque.

Hvorfor talte ministeren i 1969 om en betydelig lempelse i ministeriets praksis i overensstemmelse med den nyere tids bestræbelser i retning af resocialisering? To års pletfriandel og 100 pct.s opbakning fra seminariets side har ikke været nok i det foreliggende tilfælde. Vil ministeren forklare, efter hvilke lempelige kriterier der handles i undervisningsministeriet i disse prekære tilfælde?

Bodil Koch: Ministeren og jeg har før fra denne talerstol drøftet spørgsmålet om de såkaldte sorte lister i undervisningsministeriet, hvor folk opføres og derefter ikke kan søge embede i folkeskolen.

Denne gang gælder mit spørgsmål, hvordan man kommer væk fra de sorte lister igen. I 1969 ville ministeren ikke ind på den konkrete sag, som er anledning til mit spørgsmål, men i dag kender ministeren den og har fået den forelagt af en af lærerne på skolen og har for så vidt erklæret sig enig med læreren i de synspunkter, der blev fremført.

Det drejer sig om en ung mand, der for et par år siden solgte hash; det var en skidt affære, han fik 1 års fængsel, og siden har han ladet alt, hvad der hedder hash og dens gerninger, bag sig. Nu er han færdig med sin uddannelse til sommer, der er gået 2 år, han har fine anbefalinger fra sine lærere og fra sin rektor, også om sin praktik, og alligevel har han nu fået afslag på sin ansøgning om at blive slettet af listen.

I sit afsluttende svar i 1969 sagde ministeren, at for at blive opført på listen brugte man i ministeriet tilgæede meddelelser; så må man dog også dømme efter tilgæede meddelelser, når et menneske skal slettes af

listen igen. Jeg har forstået, at det er jurister, der har truffet den famøse afgørelse. Ministeren har ikke personlig villet blande sig i det, og han har ikke engang skønt pædagog læst de gode anbefalinger, der foreligger. Ingen i ministeriet har talt med den unge mand og dannet sig et indtryk af ham, inden afgørelsen faldt. Denne unge mand er simpelt hen blevet et stykke papir i en jurists charteque. Hvorfor talte ministeren i 1969 om en betydelig lempelse i ministeriets praksis i overensstemmelse med den nyere tids bestræbelser for resocialisering? 2 års pletfriandel og 100 pct.s opbakning fra seminariets side har ikke været nok i det foreliggende tilfælde. Vil ministeren forklare, efter hvilke lempelige kriterier der handles i undervisningsministeriet i disse prekære tilfælde?

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg vil gerne begynde med at svare på det, som er hovedpunktet i fru Bodil Kochs spørgsmål, om praksis, og på hvilket grundlag afgørelser træffes.

Der lægges ifølge mangeårig praksis vægt dels på arten og grovheden af det begåede forhold, dels på, hvor lang tid der er forløbet siden forbrydelsen, idet det er en forudsætning, at der ikke i den mellemliggende tid er begået et nyt strafbart forhold. Efter nyere praksis gives tilladelse til slettelse normalt efter ca. 5 års straffriandel. Jeg skal yderligere oplyse, at i overensstemmelse med nyere tids bestræbelser på resocialisering ligger der i den nævnte praksis med slettelse efter ca. 5 års forløb en lempelse i forhold til ældre praksis.

I det af fru Bodil Koch omtalte tilfælde er der kun forløbet ca. 2 år efter dommen, og desuden er det begåede forhold: indsmugling af væsentlige kvanta hash og videresalg med betydelig fortjeneste, af en sådan karakter, at der er tale om professionelt præget indsmugling og salgsvirksomhed. Jeg skal i den forbindelse understrege, at der i narkotikabekæmpelsen bør lægges stærk vægt på at hindre forhandling af narkotika, og at der i den hensigt er indført skærpede strafferammer.

Når den pågældende lærerstuderende allerede kort efter dommen i 1968 blev optaget på ministeriets fortegnelse over personer, der anses for uegnede til lærergerning i det

[Undervisningsministeren.]

offentlige skolevæsen, uanset at han ikke havde lærereksamen, var det, fordi man fandt det rigtigt, at det med det samme blev gjort klart for ham, at han ikke kunne regne med en stilling i folkeskolen straks efter afslutning af seminarieuddannelsen.

Det skal her tages i betragtning, at en lærer ansat i folkeskolen, som havde gjort sig skyldig i et strafbart forhold som i dette tilfælde, omgående ville være blevet afskediget fra sin stilling uden pension, idet han derved ville have overtrådt tjenestemandslovens forskrifter om at vise sig værdig til den agtelse og tillid, som hans stilling kræver, ligesom han ville være blevet optaget på fortegnelsen over personer, der må anses for uegnede til lærergerningen. Ministeriet fandt ikke anledning til at stille en lærerstuderende bedre end en allerede ansat lærer.

Den pågældende lærerstuderende har den 18. marts modtaget meddelelse om, at hans ansøgning om at blive slettet for tiden ikke kan imødekommes, hvori ligger, at han senere vil kunne anmode om at blive slettet.

Over for det naturlige og forståelige ønske, som ligger bag fru Bodil Kochs spørgsmål om resocialisering, må jeg fremhæve, at undervisningsministeriet ikke blot har et hensyn at tage til lærere, men også et hensyn at tage til skolens elever og til de forældre, som skal sende deres børn i skolen. Det er ofte en vanskelig og ubehagelig afvejning, men der må stilles krav til personer, som skal have ansvaret for undervisning af børn i en skole, hvor forældre ikke alene har ret, men også pligt til at sende dem.

Over for et par af de bemærkninger, fru Bodil Koch fremførte, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at en gennemgang af denne straffesag giver et andet billede end det, som blev givet mig af vedkommende lærer, der talte med mig. Jeg må yderligere gøre opmærksom på, at jeg har sat mig ind i alle forhold vedrørende denne sag, og at afgørelsen er truffet af mig, ikke af jurister i ministeriet; ansvaret er altså mit.

Bodil Koch: Jeg tror ikke, der blev givet et andet billede af den unge mands forhold end det, der ligger klart nu. Den betydelige fortjeneste bestod i, at denne fyr og hans kammerat tilsammen tjente 5.000 kr. Han skulle jo selv sørge for en ny økonomi, men det er øjensynlig kun i himlen, man er glædere for én synder, der omvender sig, end for 10, der ikke har omvendelse behov. Jeg mener naturligvis ikke, at det er en fortjeneste at have solgt hash, men jeg mener, at en ung mand, der lader det hele bag sig, og som netop har et ønske om at komme ind i det offentlige skolevæsen med al dets problematik, af elever og forældre vil blive betragtet som en fyr, der forstår de barske vilkår for øjeblikket betydelig bedre end andre, der ikke er stødt på livets besynderlige problematik. Jeg synes, ministeren selv burde have taget afgørelsen. Ministerembedet er dog den møllesten, hvorigennem de administrative synspunkter og de folkelige indslag skal gvides, og ministeren bør derfor tage afgørelsen. I hvert fald er det jo en meget god idé ikke at give løfter, når man ikke mener, at man er tilstrækkelig inde i sagen.

Hvad er det for øvrigt for et svar — og det gælder næsten alle ministerielle svar — at give et ungt levende menneske at sige: Man skal i denne anledning meddele Dem, at ministeriet ikke for tiden ser sig i stand. . . Så kan han hænge i sine nervetråde. Selvfølgelig kan han blive ansat på en højskole eller en lilleskole, eller hvad ved jeg, som om det var bedre, men jeg synes, det er en uværdig behandling af mennesker, og de unge får minsandten indtryk af, at alt det, vi siger om resocialisering osv., er det rene gas.

Jeg vil spørge ministeren, om han ikke vil foranledige, at det fremover bliver pædagoger, der tager afgørelsen, og at en afgørelse om disse menneskelige ting ikke må finde sted, uden at man har bedt vedkommende om at komme ind til en personlig samtale, så man kan få et indtryk af ham. Det er mærkeligt, at jo mere man taler om menne-

[Bodil Koch.]

skevedige forhold og medbestemmelse osv., jo oftere synes næsten mennesket at falde igennem tremmerne.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Jeg skal blot vedrørende fru Bodil Kochs sidste spørgsmål gøre opmærksom på, at denne sag er behandlet af såvel pædagoger som jurister. Og da en udtalelse fra fru Bodil Koch kunne tyde på, at hun havde misforstået min første udtalelse, skal jeg gentage, at den endelige afgørelse er truffet af mig, og jeg alene har ansvaret for den.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ømann* til statsministeren:

„Vil statsministeren sørge for, at folkettinget bliver gjort bekendt med ordlyden af den afhandling om bl. a. navngivne danske politikere, som forsvarsminister Knud Østergaard i 1963 oplyste at have afgivet i USA under et NATO-kursus på Special Warfare School i psykologisk krigsførelse?“

Skriftlig begrundelse:

Efter det i spørgsmålet omhandlede kursus udtalte daværende oberstløjtnant Østergaard til dagbladet Information for den 12. juli 1963 bl. a. følgende:

„Selv om vi ikke har Vietnamforhold her i landet, så har hjemmevernet og Danmark som helhed dog også sin ideologiske kamp. Vi har da en lille Knud Jespersen og en betydelig større Aksel Larsen, og hvad de foretager sig, og hvad der i det hele taget sker herhjemme på den front, behandlede jeg for øvrigt i en afhandling, jeg skulle skrive i forbindelse med kursus derovre om danske forhold“.

Således foranlediget må jeg anse det for betryggende og i folketingets interesse at få klargjort indholdet af denne rapport.

Ømann: Da den nuværende forsvarsminister i 1963 kom hjem fra kursus i psykologisk krigsførelse på en amerikansk krigsskole, udtalte han sig i begejstrede vendinger om anvendeligheden af det, han havde lært, og her skal da siges, at ydelserne gik ikke bare den vej, men skolen — det har jeg lige læst — er baseret på, at man også kan få oplysninger af eleverne.

I en afhandling havde han skildret den danske situation og nævnt navne i den forbindelse. En sådan rapportskrivning i udlandet er vel altid i sig selv betænkelig, men hans omtale tydede ydermere på, at hans fremstilling var ukorrekt.

Når nu denne officer placeres som forsvarsminister og chef for den militære efterretningstjeneste, bliver det et spørgsmål af offentlig interesse, hvad han har fortalt i USA, og dernæst, hvis hans oplysninger er ukorrekte og uforenelige med hans nuværende stilling, må disse korrigeres over for den danske offentlighed.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Jeg vil gerne i anledning af hr. Ømanns spørgsmål oplyse, at forsvarsministeren, som også nævnt af hr. Ømann, i 1963 var elev på et militært kursus i USA. Forsvarsministeren deltog i kurset efter ordre fra det danske forsvarsministerium, og han besvarede dér sammen med to andre officerer en opgave efter de retningslinjer, som kursusledelsen angav.

Efter sin hjemkomst afleverede hr. Knud Østergaard en skriftlig rapport om sin kursusdeltagelse til forsvarsministeriet. Rapporten, som var bilagt besvarelsen af den stillede opgave, gav ikke anledning til bemærkninger fra ministeriets side. Ophavsretten til det skriftlige arbejde, der foreligger, er forsvarsministerens. Jeg har imidlertid aftalt med forsvarsministeren, at folkettinget gøres bekendt med besvarelsen, og jeg kan oplyse, at der i folketingets læseværelse er fremlagt fotokopier af den nævnte besvarelse.

Ømann: Jeg har kun uforbeholdent at takke statsministeren for besvarelsen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hagen Hagensen* til indenrigsministeren:

„Vil ministeren tilvejebringe regler om, at kommuner ikke uden tilsynsmyndighedens godkendelse kan afhænde sikkerheder, som en kommune har modtaget vedrørende skyldforhold, som ikke er endeligt fastslået eller opgjort?“

Skriftlig begrundelse:

I dagspressen er for nylig gengivet, at en kommune, der som sikkerhed for et pålignet skattebeløb havde fået et pantebrev i vedkommende skatteydere's ejendom, har bortsolgt pantebrevet til meget betydelig underkurs på et tidspunkt, hvor skatteyderen havde indbragt sagen for højere instans, hvilket i øvrigt er oplyst at have medført nedsættelse af det opgjorte skattebeløb, efter at kommunen har solgt pantebrevet.

På baggrund heraf stilles spørgsmålet om tilvejebringelse af regler, der søger at sikre borgerne imod en sådan urimelighed.

Hagen Hagensen: Det er en forholdsvis lille sag, jeg tillader mig at fremdrage her i tinget til indenrigsministerens besvarelse, men spørgsmålet drejer sig om borgernes beskyttelse over for den offentlige forvaltning.

Det drejer sig nærmere om, at pantebrevet af vedkommende kommune er modtaget for et beløb af 65.000 kr., derefter solgt for 10.000 kr.; og efter at det er overdraget, har man fået en nedsættelse af skattebeløbet på 16.000 kr., hvilket beløb nu svæver frit i luften, idet det yderligere er oplyst, at de, der har købt pantebrevet, har gjort det gældende med det fulde beløb, altså med 65.000 kr. plus påløbne renter m. v.

Den fremgangsmåde, som vedkommende kommune har benyttet, forekommer i hvert fald ejendommeligt, og jeg har draget spørgsmålet frem, fordi jeg mener, at borgerne må beskyttes over for sådanne forhold. Både den, det umiddelbart går ud over, og også de skatteborgere, som nu i hvert fald kommer til at betale for det beløb, som den højere instans har nedsat skattebeløbet med, og som man nu har borttransporteret til andre, har krav på beskyttelse.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Der var for mig ingen tvivl om, hvad der var baggrunden for hr. Hagen Hagensens spørgsmål til mig, og jeg har i anledning af det spørgsmål, hr. Hagen Hagensen har stillet, forsøgt at få lidt nærmere oplysninger om den konkrete sag, der ligger til grund for spørgsmålet.

På grund af den korte tidsfrist har det dog ikke været muligt at få tilstrækkelig præcise oplysninger til at vurdere den konkrete sag. Jeg har imidlertid forstået det

sådan, at der allerede er indgivet klage til vedkommende tilsynsråd over den pågældende kommunes handlemåde, og såfremt der er tale om en ulovlig beslutning fra kommunens side, vil tilsynsmyndigheden i kraft af sine almindelige beføjelser kunne skride ind; yderligere tilvejebringelse af regler om afhændelse af sikkerheder uden tilsynsmyndighedens samtykke vil i så fald ikke været påkrævet.

Såfremt tilsynsrådet ikke finder, at der er handlet ulovligt, bliver det derimod et spørgsmål, om sagen skal give anledning til ændringer i tilsynsbestemmelserne, men herom vil jeg som sagt først kunne udtale mig, når tilsynsmyndigheden har truffet sin afgørelse og indenrigsministeriet derefter eventuelt får lejlighed til at gennemgå sagens enkeltheder.

Hagen Hagensen: Jeg takker indenrigsministeren for svaret og håber, at den undersøgelse, der nu er i gang, må bringe en tilfredsstillende løsning på det konkrete spørgsmål og også på den ene eller den anden måde, eventuelt gennem fastsættelse af regler derom, sørge for, at man fremover undgår sager af denne art.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg vil gerne sige i anledning af det, hr. Hagen Hagensen her giver udtryk for, at jeg mener, at vi nu må have belyst den konkrete sag, og hvis det viser sig, at der ikke er tilstrækkelige muligheder for at gribe ind, er det muligt, at vi da må ændre tilsynsreglerne. Det er jeg positivt indstillet over for.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

(Lovforslaget (nr. 158) findes i tillæg A. sp. 3303, fremsættelsen i tidenden sp. 4804).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Kampmann: Jeg skal ikke skjule, at jeg havde troet, at dette lovforslag og det næste punkt på dagsordenen var blevet behandlet